

Recensies

Roland Renson, m.m.v. Thomas Ameye, Marc Maes, Lien Vandermeersch en Rogier Vanmeerbeek, *Olympisch bewogen... Honderd jaar Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité 1906/2006* (Roularta Books, Roeselare 2006). 198 p., ill., lit.opg., reg. ISBN: 978-90-5466-957-9, prijs: € 39,90.

Wilfred van Buuren

“Historici laven zich aan en staven zich op bronnenmateriaal,” schrijft Roland Renson in de inleiding van het gedenkboek ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van het Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité (BOIC). Historici baseren zich bij de (re)constructie van het verleden op gesproken bronnen (‘oral history’), secundaire literatuur en op primaire geschreven bronnen. Het laatste type bronnen vind je vooral in een archief. Voor gedegen historisch onderzoek is een goed bijgehouden archief onontbeerlijk. Dat bleek maar weer eens bij het onderzoek voor dit boek: “Zonder de ‘ontdekking’ van het oude BOIC-archief op de zolder van het Archief van de Stad Brussel door Pascal Delheye en Thomas Ameye, was deze onderneming faliekant afgelopen.” Gelukkig voor de Belgische onderzoekers en voor de lezer van dit boek, was er genoeg boeiend bronnenmateriaal. Roland Renson, de grand old man van de Belgische sportgeschiedschrijving, nam een jaar vrijaf om dit gedenkboek te kunnen schrijven en het resultaat mag er wezen.

In 1906 werd het Belgisch Olympisch Comité opgericht met als doel de deelname aan de zogeheten Olympische Tussenspelen van Athene in dat jaar. Nadien zijn Belgische sporters aanwezig geweest op alle Zomerspelen vanaf 1908 tot heden. Dit boek geeft in chronologische volgorde een institutionele geschiedenis van de Belgische olympische beweging (van BOC via NC/BOC tot de huidige interfederale sportkoepel voor alle Belgische sportbonden BOIC) en een overzicht van de Belgische deelname aan de Spelen. Er is bovendien ruime aandacht voor de sociale en politieke context van de sportieve gebeurtenissen, waardoor een mooi beeld ontstaat van de enorme veranderingen die zich in een eeuw tijd hebben voltrokken in het Belgische sociale en politieke leven en daarmee ook in het dagelijks leven van de sportende Belgen. Sympathiek is bovendien dat het verhaal niet beperkt blijft tot olympische successen. Natuurlijk komen legendarische Belgische kampioenen als Gaston Reiff (atletiek 1948), Frederik Deburghgraeve (zwemmen 1996) en Justine Henin-Hardenne (tennis 2004) aan bod, maar er is ook systematisch aandacht voor de Belgische olympiërs die minder succes hadden. De auteurs winden er overigens geen doekjes om als de prestaties slecht waren en dat kwam vooral op de Winterspelen nogal eens voor. Over de Winterspelen van 1956 schrijven ze bijvoorbeeld onomwonden: “de Belgische deelname aan de winterpret in Cortina was een ramp”.

Victor Boin was een uiterst veelzijdige sportman. Van kindsbeen af aan beoefende hij lopen, zwemmen, schermen en boksen. Hij werd Europees schaatskampioen in 1904 en de eerste Belgische kampioen jiu-jitsu in 1907. Boin nam viermaal deel aan de Olympische Spelen. Hij veroverde zilver met de waterpoloploeg in 1908, zilver in het degenschermen per ploeg en brons bij het waterpolo in 1912 en zilver in het degenschermen per ploeg in 1920. Van 1955 tot 1965 was hij voorzitter van het Belgisch Olympisch Comité (BOC). Zijn sportcollectie en sportbibliotheek wordt bewaard in het Cabinet Victor Boin in Sportimonium (Hofstade, België).

Afbeelding overgenomen uit het boek *Olympisch bewogen...*

Het is onmogelijk om in kort bestek recht te doen aan de Belgische olympische geschiedenis. Daarom licht ik er twee onderwerpen uit: de Spelen van Antwerpen en de Belgische voorzitters van het Internationaal Olympisch Comité (IOC).

De enige keer dat België als gastland van de Olympische Spelen optrad, was in 1920. In 1912 was besloten dat Berlijn in 1916 de volgende Spelen zou organiseren, maar als gevolg van de Eerste Wereldoorlog liep het anders. Na de oorlog wer-

IOC-voorzitter **Jacques Rogge** werd op zeventienjarige leeftijd junior wereldkampioen in de Cadetklasse. Hij werd zestien keer Belgisch kampioen zeilen in de Finnklasse en nam deel aan de Olympische Spelen van Mexico, München en Montreal. Rogge werd bovendien tien keer geselecteerd voor de Belgische rugbyploeg.

Foto overgenomen uit het boek *Olympisch bewogen...*

neer paardenliefhebber, was voorzitter in de periode 1925-1942. Met de verkiezing van Jacques Rogge in 2001, als opvolger van Juan Antonio

den de Spelen toegewezen aan België en nam Antwerpen de organisatie op zich. Duitsland en zijn bondgenoten ontvingen geen uitnodiging, het communistisch geworden Rusland evenmin. De Spelen van 1920 en de geschiedenis van de sport in Antwerpen was al eerder uitvoerig onderzocht. Renson zelf publiceerde een mooie monografie over 'de herboren Spelen' en Marijke den Hollander behandelde de voorgeschiedenis van de sport in Antwerpen uitputtend in haar dissertatie *Sport in 't stad. Antwerpen 1830-1914*. In dit boek vinden we dan ook niet veel nieuwe informatie over 1920, maar het blijft een opmerkelijk verhaal hoe lokale Antwerpse sportpromotoren en Belgische sportliefhebbers er überhaupt in zijn geslaagd om zo kort na de Eerste Wereldoorlog Olympische Spelen te organiseren. In Antwerpen ontstond een aantal belangrijke olympische tradities, zoals het afleggen van de olympische eed en het loslaten van vredesduiven tijdens de openingsceremonie. In Antwerpen wapperde ook voor het eerst de olympische vlag met de vijf ringen, een ontwerp van De Coubertin zelf. Een in alle opzichten geslaagd sportfeest werd het niet, daarvoor hadden de door de oorlog getroffen Belgen nog met te veel problemen te kampen. Ook kwamen er maar weinig toeschouwers. De sportieve prestaties van het gastland waren daarentegen uitstekend. België werd olympisch voetbalkampioen en eindigde op de vijfde plaats in het landenklassement. Goudmedaljevrijers bij de Belgen waren de boogschutters. Hubert van Innis, de 'Wilhelm Tell van Brabant' schoot op deze Spelen vier gouden en twee zilveren medailles bij elkaar. Renson schrijft terecht: "Op politiek gebied was het een groot succes dat nog geen twee jaar na de wapenstilstand van 11 november 1918, opnieuw internationale Olympische Spelen doorgingen waaraan atleten uit de vijf continenten deelnamen. Dankzij de Spelen van Antwerpen werd dus de internationale sportbeweging gered en werd de vierjaarlijkse olympiadeccyclus terug opgestart."

Werkelijk uniek is België in de geschiedenis van de Olympische Beweging doordat het als enige land ter wereld tweemaal de voorzitter van het IOC leverde. Graaf Henri de Baillet-Latour, een passio-

Samaranch, kwam er voor de tweede maal een Belg als hoogste olympische bestuurder. Het boek bevat overigens enkele prachtige foto's van een jeugdige Rogge als rugby-international en als topzeiler. Jammer is het ontbreken van statistisch materiaal – het boek heeft bijvoorbeeld geen lijst van Belgische Olympische medaillewinnaars – daarvoor zijn we aangewezen op de website van het BOIC (www.olympic.be). Maar de foto's zijn mooi, het papier is prachtig en de stijl is levendig en verzorgd. *Olympisch bewogen...* is gebaseerd op diepgaand historisch onderzoek en heeft een uitvoerige literatuurlijst. Al met al is dit een rijk boek.

Een Olympisch dorp

Piet van der Kruk en Ninon Vis, *Nootdorpse Olympiërs*, (Uitgeverij Schenk, Nootdorp, 2008). 44 blz., met foto's (mooie!) en een literatuuropgave. ISBN: 9789073796287

Nico van Horn

Een Olympisch jaar? Bij ons, in Nootdorp? Wat gaan we daaraan doen? Nee, niet de Spelen hier naar toe halen, maar eens kijken welke Nootdorpers er ooit aan de Olympische Spelen hebben meegedaan. Het idee kwam uit de koker van een Olympiaganger zelf, Piet van der Kruk, gewichtheffer (1968) die blijkens zijn deelnemerskaart eigenlijk Piet van der Kruk Mulder heet. Hij bedacht de opzet van een boekwerk over Nootdorpse Olympiërs. En uit dit dorp kwamen niet de minsten: wielrijder Jan Janssen (1960), hardlooper Puck Brouwer, de gedoodverfde opvolgster van Fanny Blankers (1952, zilver), zwemmer Wieger Mensonides (1960, brons, 1964), schaatser Menno Boelsma (1988), en athlete Stella Jongmans (1992, 1996). Toch geen slecht resultaat voor een dorp met ruim 11.000 inwoners. En het boek dat voorligt is ook geen slecht resultaat.

Opvallend is de indeling: eerst vindt de lezer een verslag van de sportieve carrière van de personen, met uiteraard de nadruk op de Olympische Spelen, en daarna is er apart een interview of autobiografisch getint

verhaal over het leven van de sporter en de sport in zijn of haar leven. Met Ninon Vis heeft Piet van der Kruk een fraai werkje afgeleverd, dat niet alleen plaatselijk belang heeft, maar ook kan dienen voor directere betrokkenheid bij de sporters. Immers, ook hun persoonlijke gedachten komen in dit werk naar voren. Het blijft fascinerend te lezen hoe Puck Brouwer zich persoonlijk gegriefd voelde door de boycot van de Spelen in 1956, het blijft goed om te zien dat Piet van der Kruk zijn ogen open had in het rokende Mexico van 1968. En wie weet nog welke atlete als eerste in de Playboy stond? Stella of toch Puck?

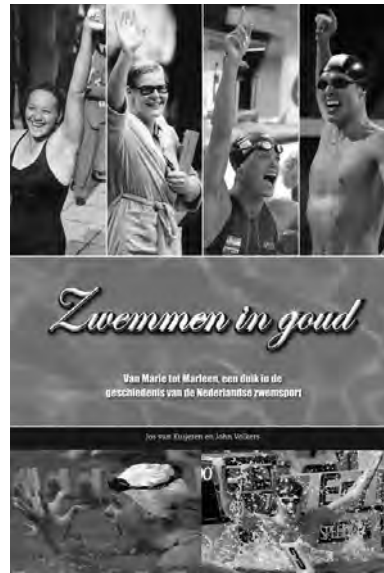
De vrouwensport van Nederland

Jos van Kuijeren en John Volkers, *Zwemmen in goud. Van Marie tot Marleen, een duik in de geschiedenis van de Nederlandse zwemsport* (Arko Sports Media, Nieuwegein 2008) ISBN: 978-90-5472-053-9 €39,95

Daniël Rewijk

Als kind was ik wedstrijdzwemmer. Niet alleen was zwemmen de sport van mijn keuze, ik leefde zoals ik veronderstelde dat een serieuze zwemmer behoort te leven. Ik verslond de *Zwemkroniek* en koesterde een statistisch boekwerk met alle kampioenschappen vanaf 1920 en ranglijsten voor alle afstanden en leeftijdscategorieën. Ik nam namen in me op als Richard Granneman, Patrick Dybiona en die van de jonggestorven Edsard Schlingemann. Ron Dekker was mijn absolute held. Ik stond 's ochtends om vijf uur op voor de training, overigens zonder enig noemenswaardig resultaat. Ik bezat namelijk geen greintje talent en was al blij als ik me wist te plaatsen voor de kringkampioenschappen.

Als het salontafelboek *Zwemmen in Goud. Van Marie tot Marleen, een duik in de geschiedenis van de Nederlandse zwemsport* twintig jaar eerder was verschenen, had het jarenlang dienst kunnen doen als mijn persoonlijke bijbel. Het werk biedt gedetailleerde statistische informatie (alle Nederlands kampioenen en internationale records gezwommen door Nederlanders), biografische schetsen van gelauwerde zwemmers en illustere trainers en een pak legendarische verhalen. Bovendien is het een prachtige uitgave: rijk aan beeldmateriaal, een

overzichtelijke structuur en gevat in een aangename opmaak. Coauteur Jos van Kuijeren, die al tientallen jaren bericht over de zwemwereld, zal zich realiseren dat zo'n uitgave twintig jaar geleden ondenkbaar was. In die zin kun je het boek zien als een product van de opgebloeide sportcultuur in Nederland.

In een strakke cadans komen ze voorbij: trainster Ma Braun die haar zwemsters in huis haalde om ze niet alleen in het water, maar ook in hun levenswandel te kneden; de begeleiding op de Spelen van Helsinki van rugslagzwemster Geertje Wielema door voetbalbestuurder Karel Lotsy (voor haar eigen trainer Jan Stender was geen plaats); Enith Brigitha en haar door groeihormonen opgebouwde concurrentes uit Oost-Duitsland en natuurlijk Inge de Bruijn en Pieter van den Hoogenband, die zich al op tienjarige leeftijd bewust was van zijn buitengewone talent.

Zwemmen was een vrouwensport in Nederland. Het waren Rie Mastenbroek, Ada Kok en Annemarie Verstappen die grote internationale successen behaalden. De Nederlandse damesestafetteploeg op de 4x100 meter vrije slag heeft al sinds de jaren dertig een abonnement op podiumplaatsen bij Olympische Spelen en wereldkampioenschappen. De historicus die de Nederlandse sportgeschiedenis vanuit gender-perspectief zou willen bestuderen, zou er goed aan doen te kijken naar de manier waarop deze zwemkampioenes werden gewaardeerd en benaderd door pers en publiek. Een ernstige omissie is het ontbreken van Piet Ooms, Van den Hoogenbands enige mannelijke tegenhanger als zwemidool van internationale proporties. Ooms won aan het begin van de twintigste eeuw voor honderdduizenden toeschouwers wedstrijden in de Seine en de Thames en zwom een vermogen bij elkaar.